

od njih nisu u skladu ni sa našim postojećim ni sa našim budućim ustavom; hoće li tada naš Ustavni sud staviti van snage sporazum o stabilizaciji i pridruživanju?

– Ustav iz 1990. godine je utvrdio stalnost sudijske funkcije; stalnost ove funkcije smatra se moćnom garantijom nezavisnosti sudije; u čl. 146. st. 2 Predloga novog ustava od ovoga se odstupa, pa se predviđa da se onaj ko se prvi put bira za sudiju, bira na vreme od tri godine; ustavotvorci bi mogli primetiti da se na ovakva rešenja nailazi u uporednom pravu Evrope, naročito u državama koje su neposredno izišle iz perioda tranzicije; to je istina, ali takve, privremene sudije u tim državama obično imenuje pravosudni ili sudski savet, dok je u Predlogu (čl. 147 st. 1 i 2) predviđeno da ovaj prvi i (po Predlogu novog ustava) ključni izbor vrši jedno imanentno političko telo kakvo je Narodna skupština, uz uobičajene političke igre i trgovinu;

– pravni položaj predsednika republike je nejasan i kreće se između položaja predsednika u državi jakih (kancelarskih) vlada i neke vrste polupredsedničkog položaja; sa jedne strane, biraju ga građani, što treba da mu da relativno snažan politički položaj, dok ga sa druge strane, suprotno uobičajenim pravilima, ne smenjuje onaj ko ga bira, već ima da ga smenjuje (omnipotentna) Narodna skupština;

– „svetost“ poslaničkog imuniteta, ta neopravdana mera pravne neodgovornosti ovdašnjih poslanika, bila je protivustavno hipertrofirana i na osnovu Ustava iz 1990. godine; ovaj Ustav daje mogućnost da Skupština potvrdi imunitet poslanika koji se nije sam na njega pozvao, ali tu postavlja iznesne uslove: „Narodna skupština može odlučiti da se primeni imunitet prema narodnom poslaniku i ako se sam na njega nije pozvao, kad je to potrebno radi vršenja njegove funkcije.“; Predlog novog Ustava, međutim ničim ne ograničava Skupštinu da uspostavi imunitet poslanika koji se sam na taj imunitet nije pozvao (up. čl. 103 st. 6) i time neopravdano proširuje obim pravne neodgovornosti ionako neodgovornih poslanika; I tako dalje, a tekst Predloga obećava još mnogo kad se detaljnije analizira.

Rekla bih da je pogoršanje u odnosu na sadašnje stanje stvari i to da tekst Predloga odaje utisak površnog pristupa, nepromišljenih rešenja, pa i protivrečnosti koje lako može uočiti i onaj ko nije pravnik, kao i potrebe da se „otalja“ posao, više nego da se ozbiljno razmotri osnovna konstitucija Srbije kao države u XXI veku.

Čak i među rešenjima koja su dobra, ima redakcijskih nedostatak koji umanjuju vrednost same ideje. Evo nekoliko primera:

– Jedna od značajnih novina Predloga koje valja pozdraviti jeste uvođenje ustavne žalbe za zaštitu ljudskih prava (čl. 170). Ali, i u ovoj tački ustavopisci su bili brzopleti: iako je uvedena ustavna žalba, u čl. 167 koji nabroja nadležnosti Ustavnog suda nigde nema izričito pomenute nadležnosti za ustavnu žalbu, pa ostaje ili da nagađamo ko je za nju nadležan, ili da žalimo što Predlog nije bio na javnoj raspravi u kojoj bi se moglo ukazati na ovaj propust. Takođe, objektivni uslovi za ustavnu žalbu (ono zbog čega se žalba može podneti) su uređeni u Predlogu, ali subjektivni uslovi (ko je može podneti), nisu. Zašto?

– Vredi pohvaliti i zabranu iz čl. 143 st. 3 Predloga („Ne mogu se osnivati privremeni, preki ili vanredni sudovi“). Ova zabrana kao da je prenesena iz Saveznog ustava Švajcarske. Ali tamo odredba počinje time da svako ima pravo na prirodni (slučajnog i nezavisnog) sudiju, a to pravo u Predlogu novog ustava nažalost nije ustanovljeno (u čl. 32 ustanovljeno je pravo na pravično suđenje, ali ne i pravo na prirodni sudiju). Takođe, zabrana osnivanja vanrednih sudova u Švajcarskoj je praćena navođenjem izuzetka da se trgovačke i druge povremene arbitraže ne smatraju vanrednim sudovima. Kod nas je to izostalo. Da li se pojmom „privremeni sudovi“ derogira arbitraža – ostaje da se vidi. Da je tekst bio na javnoj diskusiji, videlo bi se već danas.